

élmények maradnak meg. Egy alakuló kis embert pedig mi mással sújthatna leginkább a környezete, mint hogy születésétől azt igyekszik lenyomni a torkán, hogy ő nem egyén, még kevésbé személyiség. Nincs vallása, múltja, hagyományai. Helyette egy társadalom van, amely azt hirdeti, hogy az egyén csupán egy fogaskerék benne. Ami egy gyermek s egy érett felnőtt számára, magától értetődően: egyaránt elfogadhatatlan. Az idő próbáját eddig legalábbis csupán Isten s az emberi lélek állta ki.

DUKAY NAGY ÁDÁM

(*Kalligram, Pozsony, 2004,*
181 oldal, 1990 Ft)

BAJOR ANDOR:

Az ezermester; A Valdemár-kódex

Hogy milyen lehet egy olyan ember, kinek szeme két különböző időt mutató óralap, fülét parafadugó tapasztja el a külvilágtól, szája pedig betonnal kiöntve? Vak, süket és nem túl beszédes. És ha emberünk elé félelem szülte tisztelettel járulnak alattvalói, sőt jól idomítottáguknak hála még a Napot is lehozzák az égről uralkodójuknak? Akkor már biztosak lehetünk benne, hogy egy zarnokról van szó.

Lestyán Csaba grafikája magritte-osan metaforikus és *fricskanyitogató*: plasztikusan előrevetíti a könyvben található két regénytörzso világát.

Mert mindkét Bajor-fragmentum egy-egy diktátor elmeogyintézethez hasonló, bizonytalan lábakon tipegő birodalmát mutatja be. Két ostobasággal körbebástyázott homokvárat, két vértengerre épült Velencét.

Az első regénytöredék a fasizmus bukásával indul, hogy aztán a kommunizmus patológiáját részletezhessen. Manlicher Béla, az ezermester, nevének sugallatával ellentétben (*mannlich* mint férfias, *Mannlicher-puska*) nem egy szuperhím és nem egy szuperagresszor. A leggalamblelkűbb pacifista, akit valaha a hátán hordott a föld. Kedvese Kis Viola, és ha ez így kevésnek tűnne, hát elárulom, hogy ő Dalainé Klimkovszky Lára, a nagy művésznő, aki Bélával saját rostélyos-kiállításán találkozik, nem kevésbé szomorú körülmények között, mint hogy Manlicher és barátja jóízűen elfogyasztja egyik műalkotását. Szerilem első zuhanásra, Viola ugyanis szó szerint beleesik Bélába, vagyis elalél karjai közt.

Ám az ezermester nem sokáig élheti a kisemberek kellemesen nyugodt életét, karórákat gyártva orosz katonáknak az árnyék húsében: nemsokára a Nap közelébe kerül, egyenesen Sztálin elvtárs hóbertjai-

nak teljesítésére. És itt egyből magába is szívhatja Jozsif Visszárionovics zsenijének kipárolgását, különös tekintettel az ilyen mondatokra: „Azért becsljük a technikusokat, mert nem nehéz megérteni, hogy technikusok nélkül nincs technika. Sőt: a technikát főleg a technikusok állítják elő!” Valamint az ilyenekre: „A pontos idő a két időpont között van, mint amit a jobb és bal kezén lát.” Magyarázatul, hogy kitüntetés-képpen miért is kap két órát Béla.

A *Valdemár-kódex* a Ceausescu-rendszer szatíráját adja, ahol az idő megállt, talán mert az egyik uralkodó véletlenül ráült az órára. II. Valdemárok sora követi egymást a trónon, abban bízva aprócska egójukkal, hogy velük kezdődik majd el a történelem.

Önismeretben bizony az összes uralkodó jeleskedik. Törvényeik által Jézus báróvá degradálódik, a múzsákat is a császár emeli piedesztálra vagy taszítja le őket onnan, népek kiirtásáról pedig olyan könnyedén döntenek, mintha csak egy bogárral több kenődne fel a szélvédőre.

Kimagasló intelligenciájukról nem is beszélve. Az országot alapjaiban megrengető, gyakorlatilag kARTHÁGÓI pusztítást végző sáskajárás ellen például II. Valdemár úgy védekezett, hogy megtiltotta a zümmögő bogarak nevének kiejtését. Amiről nem beszélünk, az nincs is. Amikor pedig a letarolt birodalom lakói már hónapok óta éheztek, a lángeszű ki-

rály akkor is zseniális törvénnyel örvendeztette meg a népét. Ennek értelmében füvet lehet természetni és azt megenni, ezen kívül engedélyezett a béka tartása, igaz, házanként csak egy, viszont sárkányra bárki szabadon vadászhat, és elköltheti ebédre a húsát. Minden más állat vagy növény tartásáért, természetésért legalább karóbahúzás jár. Nem csoda hát, hogy az egyik alattvaló végső elkéseregésében ezt találja mondani a császárnak: „elég vót a fene boldogságunkból”.

Sírva vigad a magyar. Könnyezve nevette Bajor is. Szatírái vert helyzetből, bakancsral rugdalt szituációból indítanak. Nyelvsonglőri ügyességgel, hascsikaró humorral. Nagy veszteség hát, hogy befejezetlenül maradt ez a két regény.

FINY PETRA

(*Hargita Kiadó, Csíkszereda, 2004,*
220 oldal, árnyjelölés nélkül)

FALUDI ÁDÁM:

Országúti firkáló

Amikor elkezdtem olvasni a kötetet, kis szorítást éreztem a gyomromban. Megint azok a hatvanas évek. Ismét egy olyan könyv, amely viccesen nosztalgikus, görbe tükröt tart egy régi kor elé. Már jó pár író, filmrendező vette elő a szekrényből ezt a